

слідчих дій із метою виявлення, фіксації, вилучення та дослідження матеріальних об'єктів відповідних спеціалістів і застосування останніми сучасних науково-технічних засобів.

Список бібліографічних посилань: 1. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 12.10.2019). 2. Ковальов В. В. Взаємодія слідчого з працівниками експертної служби МВС України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2008. 20 с. 3. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07.07.2017 № 575 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17> (дата звернення: 12.10.2019).

Одержано 17.10.2019

УДК 343.98

Владлен Станіславович ПЕРЛІН,
*кандидат юридичних наук,
юрисконсульт АТ «Харківобленерго»*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ЕКСПЕРТА ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ САМОВІЛЬНОГО ПРИСВОЄННЯ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ АБО ЗВАННЯ СЛУЖБОВОЇ ОСОБИ

Розслідування самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи перед особою, яка здійснює таке провадження, за певних умов не може бути ефективним без застосування спеціальних знань для вирішення окремих питань з метою з'ясування всіх обставин, що підлягають доказуванню. При цьому не завжди достатньо залучити спеціаліста до проведення окремих слідчих (розшукових) дій або отримати консультації з приводу питань, що потребують спеціальних знань. У більш складних випадках необхідно призначати судові експертизи.

Підстави та порядок залучення експерта закріплені у ст. 242–244 КПК України, а ефективність проведення судової експертизи перебуває у прямій залежності від діяльності органів досудового розслідування, які її ініціюють.

Що стосується використання можливостей судових експертиз під час розслідування самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи, то аналіз слідчої та судової практики їх досудового розслідування показав, що найчастіше використовуються спеціальні знання в галузі товарознавчих досліджень; технічних досліджень документів; технічних досліджень матеріалів та засобів відео-, звукозапису; дослідження почерку і підписів; судової медицини; трасологічних досліджень; досліджень наркотичних засобів та інші.

Оскільки у переважній більшості самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової діяльності вчинюється для полегшення вчинення корисливого чи корисливо-насильного суспільно небезпечного діяння, то ним завдається матеріальна шкода потерпілій особі. Це означає, що під час розслідування вказаних правопорушень перед слідчим стоїть завдання зі з'ясування розміру завданих злочином збитків. Тому приймається рішення про доцільність залучити експерта для проведення судово-товарознавчої експертизи.

Самовільне присвоєння владних повноважень або звання службової особи пов'язане з використанням підроблених документів, у зв'язку з чим призначаються та проводяться технічна експертиза документів (експертиза реквізитів документів, експертиза друкарських форм та експертиза матеріалів документів), почеркознавча експертиза, а в разі використання для підробки документів комп'ютерно-розмножувальної техніки – експертиза комп'ютерної техніки і програмних продуктів. Окрім того, в ході розслідування вказаних кримінальних правопорушень застосовується тимчасовий доступ до інформації, яка міститься на технічних засобах системи відеоспостереження (записувальних пристроях). Тому залучаються експерти для проведення експертизи відеозвукозапису для дослідження зафіксованих відеофонограм та їх фрагментів.

Під час досудового розслідування насильницьких і корисливо-насильницьких злочинів, вчинених за допомогою самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи обставини, які дозволяють з'ясувати причину смерті, тяжкість і характер тілесних ушкоджень, встановлюють за допомогою судово-медичних експертів.

Таким чином, розслідування самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи потребує активного використання спеціальних знань у вигляді залучення експерта для забезпечення його всебічності та достовірності. Залучаються

експерти з різних галузей науки в залежності від механізму вчинення основного суспільно небезпечного діяння, вчиненого шляхом самовільного присвоєння владних повноважень або звання службової особи, та способів останнього.

Одержано 11.10.2019

УДК 343.98

Станіслав Ігорович ПЕРЛІН,

кандидат юридичних наук,

директор Харківського науково-дослідного

експертно-криміналістичного центру МВС України

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ

Розшифрування структури ДНК в 50-х роках минулого століття започаткувало нову еру в біології та створило передумови для пошуку можливостей ідентифікації конкретного живого організму за його генетичними ознаками. Вперше можливість дослідження індивідуальних ознак людини за ДНК встановив англійський генетик Алекс Джеффріс у 1984 році, виявивши в структурі цієї молекули індивідуальні для кожної особи відмінні за кількістю та довжиною ділянки, які можна виділити та порівняти. Це дозволило розробити техніку виявлення та дослідження ДНК людини з метою її ідентифікації, яка була названа ДНК-дактилоскопія (англ.: «DNA fingerprinting»).

В Україні молекулярно-генетичні експертизи почали проводити у 1992 році в Державному науково-дослідному експертно-криміналістичному центрі МВС України та в Одеському обласному бюро судово-медичної експертизи.

Свого часу термін «DNA fingerprinting» (ДНК-дактилоскопія) був обраний з огляду на термінологію криміналістичної науки, в якій дактилоскопія є розділом, що вивчає поверхні долонь та їх відбитки з метою ідентифікації людини. Це не є випадковим і пояснюється схожістю концептуального підходу до ототожнення об'єктів за залишеними слідами. Використання явища поліморфізму довжини фрагментів рестрикції (RFLP), тобто відмінності у кожній особі розмірів певних фрагментів ДНК, розрізаних бактеріальними ферментами (рестриктазами), дозволило встановлювати індивідуальний генетичний профіль людини шляхом порівняння довжини самих ділянок та їхньої кількості.